РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 28-го цьвітня 1917. Ч. 49. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, April 28, 1917. No. 49.

РОСІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ ДОМАГАЮТЬ СЯ АВТОНОМІЇ.

Заворушеня серед селян в Росії. -- Домагають ся поділу земельних посілостий.

АНҐЛІЯ НАХОДИТЬ СЯ В КРИТИЧНІМ ПОЛОЖЕНЮ З ПРИЧИНИ БРАКУ ПОЖИВИ.

ЗАКОН ПРО ПРИМУСОВУ СЛУЖБУ ВІЙСКОВУ БУДЕ ПРИНЯТИЙ В ОБОХ ПАЛАТАХ.

В РОСІЇ.

УКРАЇНЦІ В РОСІЇ ДОМАГАЮТЬ СЯ АВТОНОМІЇ.

НЮ ЙОРК, 26. цьвітня. — Петроградський кореспондент жидівської часописи „Форвертс" доносить нині між иншим отсе:

„На народнім конгресі Українців опрокинено закиди, неначе би Українці домагали ся відокремленя від Росії. Жаданєм Українців є утворенє федеративної републики, в якій поодинокі народности мали би свою автономію".

НОВА РЕВОЛЮЦІЯ ГРОЗИТЬ СЕРЕД СЕЛЯН.

ЛОНДОН, 25. цьвітня. — **Телеграми з Петрограду доносять, що по селах проявляєть ся сильний революційний рух та що хліборобські заворушеня виступають щораз більше наперед.**

Помимо того, що зорганізовані комітети средств поживи, які роблять все, що лише лежить в їх силї, старають ся переконати селян, що земельні справи будуть полагоджені допераа на конституційних зборах, селяни хотять цілу справу взяти у свої руки.

Жовніри, які за дозволом і без дозволу своїх властий повернули домів, розносять вісти про революцію і ведуть селян проти дідичів. Се має місце передівсім в саратівській ґубернії, де сільське населенє часто давало привід до ріжних заворушень. Селяни в саратівській ґубернії ухвалили резолюції, щоби сконфіскувати великі земельні посілости, і розпочали вже поділ земель, які належали до дідичів.

Селяни в многих околицях заявили, що вони самі обіймуть весняну сїйбу, однак з причини браку насіня справа є трудна до переведеня. З того приводу сїйба буде значно спізнена. Заходить обава, що жнива не допишуть. Власти роблять стараня, щоби сьому лихови запобігти.

На хліборобських зборах, на які навіть найменьші громади висилають своїх делеґатів, селяни ставлять свої домаганя. Такі збори відбувають ся в кождій ґубернії. На всіх дотеперішних зборах поставлено жаданє відповідного розділеня земельних посілостий. Дальше селяни домагають ся, щоби всі землї, яких приватні люди не є всилї самі обробити, були сейчас тимчасово роздані поміж селян. Такі землї мають бути придїлені без ніякої оплати жінкам жовнірів, а прочим людям за заплаченєм умірковаої ціни, яку має назначити громадська управа.

В деяких околицях прийшло до явних заворушень проти дідичів. В Босарабії лучило ся, що селяни спалили двір і будинки, які належали до богатого дідича. В тамбовській ґубернії селяни змусили дідичів до підписаня грамот, що вони зрікають ся своїх маєтків.

В многих околицях селяни не підняли ще жадної акції, ожидаючи розпоряджeня властий. В одній части бесарабської ґубернії селяни показали ся сильним елементом реакційним. В околиці Одеси військові власти здавили силою протиреволюційний рух серед селян.

ВІДОЗВА ДО СЕЛЯН В РОСІЇ.

ПЕТРОГРАД, 25. цьвітня. — Центральний комітет хліборобського союза видав до селян, які находять ся тепер яко жовніри на боєвім фронті, отсю відозву:

„Сповняйте свій обовязок! Не бійте ся, щоби землї були без вас розділені. Поділу земель не можуть переводити поодинокі громадські власти, бо се довело би до внутрішної боротьби, яка вийшла би на користь лише ворогови. Одні лише конституційні збори, на яких і ви будете заступлені, будуть рішати сю важну справу".

МАСОВА УТЕЧА МЕШКАНЦІВ З ПЕТРОГРАДУ.

ЛОНДОН, 25. цьвітня. — **Петроградський кореспондент тутешної часописи „Експрес" доносить, що в останних днях розпочала ся масова утеча цивільного населеня з Петрограду.**

Лише в однім поліційнім бюрі зголосило ся вчера 800 осіб, жадаючи дозволу виїхати з міста. Коли урядники питають за причиною виїзду, сторони здвигають раменами або відповідають коротко: „Та хто там його знає?"

Кореспондент доносить, що причина, задля якої подорожні не хотять подавати причини свого виїзду, лежить в тім, що цивільне населенє не має довіря до ніяких урядників.

Однак треба догадувати ся, що одною з найважнїйших причин виїзду з Петрограду є страх перед наступом Нїмців на столицю.

Поїзди в напрямі до Москви є переповнені подорожними. Щоби дістати місце, треба зголошувати ся кілька днів наперед.

РОСІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРИГОТОВЛЮЄ НОТУ ДО СВОЇХ СОЮЗНИКІВ.

ПЕТРОГРАД, 26. цьвітня. — **Провізоричне правительство приготовлює ноту до своїх союзників, в якій воно подасть задачі і воєнні цїли Росії. Нота буде згідна зі заявами, які провізоричне правительство зробило у своїх дотеперішних проклямаціях.**

На східнім фронті панує спокій.

ПЕТРОГРАД, 26. цьвітня. — З боєвого фронту в околиці Риґи доносять, що Нїмці роблять зусиля навязати переговори з російськими жовнірами. В однім місци вивісили Нїмці великий плякат з написю: „Не стріляйте, а ми також не будемо робити нападу".

В богато місцях на боєвім фронті в околиці Мінска німецькі жовніри вже від кількох днів не дали ані одного вистрілу. Німецькі літаки розкидають відозви серед російських жовнірів, в яких повідомляють, що Нїмеччина бажає закінчити війну і заключити мир, корисний і хосенний для обох сторін.

Жовніри повисше 43 років мають вернути домів.

ПЕТРОГРАД, 25. цьвітня. — **Правительство приняло проект міністра війна, щоби всі жовніри, у віці повисше 43 років, були звільнені з армії.**

Бувший міністер справедливости буде поставлений перед суд.

НЮ ЙОРК, 26. цьвітня. — Часопись „Форвертс" одержала телеграму, що **нове правительство рішило поставити перед суд бувшого міністра справедливости, Щеґловітова,** якого заходами виточено свого часу слідство проти Мендля Бейліса за обрядове замордоване.

З вибухом революції Щеґловітова арештовано враз з прочими міністрами давного режіму. Його поміщено у Петропавлівській вязниці. Щеґловітова мають тепер поставити перед суд за яркі надужитя, яких він допустив ся підчас переводженя процесу Бейліса.

Розправа, на якій будуть розглянені надужитя Щеґловітова, відбудеть ся в тій-самій судовій салї, в котрій відбувала ся розправа проти Бейліса. В тій цїли перевезено Щеґловітова до вязниці в Києві.

В Росії хотять завести монополь на уголь.

ПЕТРОГРАД, 25. цьвітня. — **На конференції, яка відбула ся в міністерстві торговлї, предложено проект правительства на заведенє монополю на уголь.** Також і прочі опалові матеріяли мали би перейти під управу правительства, задачею котрого було би займити ся конечним розділом опалових матеріялів.

Властителї копалень угля не внесли доси жадного протесту. Надіють ся, що предложенє стане законом в половині місяця мая.

Критичний стан російських зелізниць.

ВАШИНҐТОН, 25. цьвітня. — **В найблизших днях американське правительство визначить членів до зелізничої комісії, яка має удати ся до Росії.**

Стан російських зелізниць є дуже критичний. Підчас коли запотребованє льокомотив і возів в Росії з кождим днем зростає, то засоби їх з кождим днем малїють. Сама Росія не є навіть всилї доповнити браків, спричинених через зужитє.

В першій мірі розходить ся Росії о транспортованє зелізницею воєнних матеріялів з Владивостоку, що вимагає великої скількости льокомотив і возів.

ВІЙНА У ФРАНЦІЇ:

АНҐЛІЙЦІ ПОЛОНИЛИ ЗА ТРИ ДНІ ПОВЕРХ 3.000 НІМЦІВ.

ЛОНДОН, 25. цьвітня. — Анґлійська головна кватира доносить:

„В ночи наші війска здобули село Білгем. Нині рано відбувала ся завзята битва над рікою Скарп. Наші війска посунули ся знова трохи наперед і укріпили попередно здобуті становища.

„Число Німців, полонених від понедїлка, виносить 3.089 жовнірів і 56 офіцирів".

НІМЦІ ЗДЕРЖУЮТЬ НАСТУП АЛЇЯНТІВ. — 650 ПОЛОНЕНИХ.

БЕРЛІН, 25. цьвітня. — Головний німецький штаб доносить:

„На боєвім фронті коло Аррас битва тривала вчера через цілий день без перестанку дальше.

„На полудне від Скарп вивязала ся вчера пополудни завзята битва по обох сторонах шляху Аррас-Камбре. Наступ анґлійських дивізій відбито з тяжкими втратами для неприятеля.

„Після звіту патруль і летунів число убитих і ранених Анґлійців, якими вcтелене побоєвище, є незвичайно велике. Підчас протинападу полонили німецькі війска 650 Анґлійців і знищило богато „тенкс" (опанцирнені самоходи).

„В понедїлок знищено 20, у вівторок 19 неприятельських лїтаків".

В АВСТРІЇ:

Австрійський парлямент розпічне наради 30. мая.

ВІДЕНЬ, 26. цьвітня. — **Австрійське правительство оголосило нині урядово, що дня 30. мая розпічнеть ся засїданє парляменту.**

Предметом нарад буде передівсім справа поживи та полагодженє ріжних економічних, суспільних і фінансових питань.

НА МОРИ:

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ „МОНҐОЛІЯ" ЗАТОПИВ НІМЕЦЬКУ ЛОДКУ.

ЛОНДОН, 25. цьвітня. — **Капітан Райс з американського корабля „Монґолія", який прибув до анґлійської пристани, доносить, що його корабель перший віддав стріл на німецьку підводну лодку у війні Злучених Держав з Німеччиною.**

Після оповіданя капітана підводна лодка мала намір атакувати американський корабель.

„Коли підводна лодка вперше появила ся — оповідає капітан — **дав я приказ керманичеви звернути корабель передом в сторону неприятеля. Наш корабель почав плисти повною парою в тім напрямі. В дві мінути опісля показала ся лодка знова на поверхні води у віддаленю яких 1.000 ярдів. Відданий стріл розбив періскоп і лодка пійшла під воду".**

АНҐЛІЙЦІ ВТРАТИЛИ В ОДНІМ ТИЖНИ 64 КОРАБЛЇВ.

ЛОНДОН, 26. цьвітня. — Звіт анґлійської адміралїції подає отсї втрати анґлійських кораблїв в протягу останного тижня:

„В останнім тижни, то є від 15. до 22. цьвітня, затопили підводні лодки і міни 40 анґлійських кораблїв повисше 1.600 тон і 15 понизше 1.600 тон. Крім того затоплено 9 кораблїв рибацьких.

„В 27 случаях напад підводних лодок був безуспішний".

(В останнім тижни втрати Анґлії в кораблях були найвисші від початку проголошеня бльокади Німеччини).

В АНҐЛІЇ:

АНҐЛІЇ ГРОЗИТЬ НЕБЕЗПЕКА ГОЛОДУ.

ЛОНДОН, 25. цьвітня. — **На засїданю в палаті лордів директор поживи, лорд Девонпорт, представив небезпеку, яка грозить Анґлії з приводу бльокади німецьких підводних лодок. Після гадки лорда Девонпорта грозить Анґлії виголодженє, коли не найдеть ся способів, щоби можливо як найбільше обмежити зуживанє средств поживи.**

„Ми могли би видержати — говорив лорд Девонпорт — **коли би пароплавба була запевнена. Однак число кораблїв, від яких зависить наше житє, з кождим днем в застрашаючий спосіб малїє.**

„Нема також виглядів, щоби кораблї, віддані до військової служби, могли бути ужиті до транспортованя поживи. Сї факти повинні ми мати перед очима. **Також треба зважити, що акція німецьких підводних лодок не лише триває дальше, але постійно зростає.**

„Коли ми не найдемо якихось способів, щоби зужитє поживи обмежити, то — мушу отверто сказати правду — засоби поживи не вистарчать нам до найблизших жнив і ми мусимо числити ся з неминучою небезпекою голодовою.

У дальшій своїй промові виказав лорд Девонпорт, що засоби средств поживи так скоро уменьшують ся, що вже нині заходить потреба обмежити зужитє хлїба по 4 фунти на голову тижнево.

„Ми мусимо числити ся зі всіми можливостями — говорив дальше лорд Девонпорт. — **Треба припускати, що слїдуючі жнива випадуть лихо. Також ніхто не може сказати, як ще довго війна потриває, По зрілім розваженю всіх тих подій прийшов я до переконаня, що треба завести поділ поживи на порції і всї засоби поживи поставити під контролю держави. Заки те** дасть перевести ся, мине кілька тижнів. Тимчасом нехай сам нарід розважує, чи схоче добровільно обмежити своє запотребованє поживи, чи треба завести примусову систему на порції. Коли покажеть ся конечність заведеня карткової системи, то се буде доказом, що велика часть нашого народу під сю пору не зрозуміла свого обовязку".

В ЗЛУЧ. ДЕРЖАВАХ:

УХВАЛЕНЄ ЗАКОНА ПРО ПРИМУСОВУ ВІЙСКОВУ СЛУЖБУ Є ПЕВНЕ.

ВАШИНҐТОН, 26. цьвітня. — **В урядових кругах надіють ся, що найдальше в суботу в обох палатах буде принятий закон про примусову військову службу.**

Опозиція проти ухваленя сього закона з кождим днем малїє. Останні дискусії над сею справою виказують, що прихильники примусової військової служби взяли верх.

Прихильники примусової служби запевнюють, що в палаті послів побідять опозицію 70 до 80 голосами.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ПЛЯНУЮТЬ ПОСТАВИТИ 5-МІЛЇОНОВУ АРМІЮ.

ВАШИНҐТОН, 26. цьвітня. — **З дискусії над законом про примусову військову службу виходить, що правдоподібно зайде конечність поставити не 500.000, але 5-мілїонову армію.**

„Богато подій каже сумнівати ся щодо часу триваня війни — заявив сенатор Меєрс, промовляючи за примусовою службою. — **Треба числити ся з тим, що Німеччина може заключити окремий мир з Росією. Коли би Росія відпала, наша держава мусять переймати на себе тягар. Я думаю, що ми як найскорше мусимо висилати велику армію на терен війни в Европі. Перша 500.000 армія була би лише початком. Ми будебо мусїли однак вислати 5-мілїонову армію".**

Посол Левер заявив в палаті послів, що евентуальна невдача російської армії потягне за собою дуже тяжкі наслїдки для алїянтів.

„Приймім, що оРсія буде зломана — говорив посол Левер — **і буде приневолена обмежити ся лише до оборони. Се буде означати продовженє війни на довгі літа і ми будемо мусїли давати алїянтам мілярди гроший і мілїони людий".**

400 ДО 500 МІЛ. ДОЛ. МІСЯЧНОГО КРЕДИТУ ДЛЯ АЛЇЯНТІВ.

ВАШИНҐТОН, 26. цьвітня. — **Нині виплачено першу рату воєнної позички для Анґлії в сумі 200 мілїонів долярів.**

В комісії відбувають ся тепер переговори щодо кредиту для Франції, опісля прийде на дневний порядок справа кредиту для Росії і Італії.

Є загальне переконанє, що Злучені Держави будуть мусїли кождого місяця давати алїянтам 400 до 500 мілїонів долярів воєнного кредиту. Переважна часть сього кредиту буде ужита на покритє зобовязань алїянтів за воєнні матеріяли і средства поживи, спроваджені зі Злучених Держав.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
Published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
In Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертаєть ся.

З біжучої хвилі.

—o—

У своїй промові на концерті в память С. С. Ортинського, першого українського епископа в Злуч. Державах, Американець, адвокат В. Кернс з Нюарку, Н. Дж., сказав меньше-більше так:

Американці мало знали про Українців, або й зовсім не знали, що на сьвіті істнує така велика нація, пригнетена своїми ворогами. Одначе, коли конґрес Злучених Держав, яко найвисша державна власть, заговорив про істноване такої нації, назначуючи „Український День"; коли президент, яко найвисший урядник сеї держави, підписав резолюцію конґресу в справі „Українського Дня"; коли адміністрація і взагалі правительство Злучених Держав признали істноване української нації, — то ми, Американці, повинні старатись познакомити ся з історією українського народу і прийти з помочию в його змаганях о свободу і незавимість.

Нині — говорив п. Кернс — ми боремо ся за демократію цілого сьвіта, тож коли прийде мирова конференція, тоді Українці, яко нація, дістануть повну независимість на рівні з другими націями і дістануть свободу, якою ми покористуємо ся в Злучених Державах.

„Свѣтъ", орґан чорносотенного кодла в Америці, помістив дві телеґрами, які архиепископ Евдокім вислав до Петроґраду.

Перша телеґрама, вислана петроґрадському митрополитови Андрієви, звучить:

Сердечно привѣтствую Васъ отъ лица Американской Русской Церкви. Да осуществлятся скорѣе наши студенческія мечты о свободѣ Церкви. **Не забудьте многострадальной Американской Миссии. Дайте руководящія указанія.**

Архіепископъ Евдокимъ.

Друга телеґрама, вислана новому оберпрокураторови синода, звучить:

Сердечно привѣтствую Васъ отъ лица Американской Церкви. Да поможетъ Вамъ Господь послужить великому дѣлу освобожденія Церкви. Вспомните наши бесѣды о свободѣ церкви и мое сочиненіе „На зарѣ новой церковной жизни". **Миссія ждетъ Вашей поддержки.**

Архіепископъ Евдокимъ.

З повисших двох телеґрам бачимо ясно, о що ходить архиепископови Евдокімови. Ходить тут Евдокімови о піддержку, о **гроші!** Відколи скинено царя і його чорносотенне правительство, відтоді делеґати чорної сотні не дістають ніяких „пособій" з державної каси Росії.

Достовірні люди інформують нас, що архиепископ Евдокім вибираєть ся з Америки раз на все до Росії.

Півурядовий орґан австро-угорського правительства, віденський „Фремденблят", помістив декларацію свого уряду, в якій говорить ся, що Австро-Угорщина не має ніяких заборчих плянів супроти Росії. „Фремденблят" пише:

Властивої декларації в сій справі не потрібно, бо ріжні заяви австрійського і німецького правительства дають нам добру відповідь. Коли однак суспільність бажає нової декларації, то можна сказати, що наша монархія не має безуслівно ніяких заборчих плянів супроти Росії, а також не думає розширяти своєї території коштом Росії.

Чужі правительства не повинні бачити в сій постанові Австро-Угорщини ніякого знаку ослабленя.

На численні запити повідомляємо наших читачів ще раз, що до Галичини (взагалі до цілої Австро-Угорщини) не можна посилати ані гроший, ані листів, ані ніяких посилок. Хто вірить ріжним покутним аґентам, які обіцяють посилати гроші до старого краю, сей наражаєть ся на страту тих гроший, а також на кари з боку тутешних властий.

При нагоді пригадуємо, що всякі посилки (гроші, листи, одежу і т. п.) до тих українських земель, які є тепер під Росією (кілька повітів східної Галичини і ціла Буковина), можна посилати без ніякої перешкоди. Таксамо можна безпечно слати гроші, листи і пакунки тим полоненим, котрі є в Росії або в инших державах аліянтів.

Добродійство для старих членів У. Н. Союза.

Із заведенєм реформи в У. Н. Союзі оказала ся потреба обдовжити поліси тих членів, котрі хотіли платити свої місячні належитости від тої хвилі, коли вступили до орґанізації, а не від того часу, коли нова реформа входила в житє. З того приводу було на початку доволі нарікання, бо деякі члени не могли зрозуміти вимогів асекураційного закона, не могли зрозуміти, що на кожду виставлену полісу У. Н. Союз мусів мати в посмертнім фонді відповідну квоту, забезпечаючу посмертну належитість дотичного члена. Згодом усякі нарікання притихли, бо людям стало ясно, що з законом до боротьби не станеш...

Серед того минув один рік і екзекутива У. Н. Союза мусіла дотичним властям предложити фінансовий стан своєї орґанізації. Показало ся тоді, що в касі У. Н. Союза є доволі гроший на покритє всіх зобовязань супроти своїх членів і що дотична сума перевисшає навіть вимагані законом зобовязаня. Головні урядники У. Н. Союза поставили тоді дотичним властям питане, чи не можна би тим членам, які мали обдовжені свої поліси (так звані „ліни"), стягнути частину того обдовженя. Власти на се згодили ся і головний уряд перевів зараз відповідну ухвалу, на підставі котрої зменьшено обдовжені поліси о 25 процент, себто о четвертину дотичної квоти. Се стало ся — як відомо — минулого року.

І знов минув один адміністраційний рік в діловодстві У. Н. Союза. Знов треба було станути перед лицем властий з відповідними рахунками і знов показало ся, що фінансовий стан нашої орґанізації є надсподівано вдоволяючий. І знов члени екзекутиви, на підставі припорученя головного уряду з річного засіданя, **виєднали від властий дозвіл на відписанє з кождої обдовженої поліси членів У. Н. Союза 50 процент, себто половину остального довгу, а формальну ухвалу в тій справі переведено на засіданю екзекутивного комітету і контрольної комісії, дня 24. цьвітня б. р.**

Тепер стоїть справа так, що на кождій обдовженій полісі членів нашої орґанізації **лишаєть ся лише четвертина первісного довгу, а є надія, що за рік зникне і ся частина довгу, а тоді старі члени У. Н. Союза будуть мати право до повної суми посмертного.**

Тих 50 процент, які тепер відписуєть ся з обдовжених грамот членів, виносять округло суму 14 тисяч долярів і ту суму члени дістають — можна сказати — в дарунку, бо вони, згоджуючи ся на початку реформи У. Н. Союза на обдовженє своїх поліс, не надіяли ся на сей дарунок. Колиж тепер довг („лін") кождого старого члена зменьшив ся о три четверті части, то се треба завдячити мудрій і совісній господарці в У. Н. Союзі. Тепер уже буде мабуть кождому ясно, що урядники нашої орґанізації, переводячи на жаданє властий реформу в У. Н. Союзі, не мали на приміті яких-небудь власних інтересів чи забаганок, але загальне добро членів — добро цілої орґанізації.

Старі члени У. Н. Союза, котрі за короткий час позбули ся майже усього довгу зі своїх поліс, будуть з того вдоволені, але **се вдоволенє вони повинні показати перед сьвітом.** Вони, яко найстарші члени нашої орґанізації, яко її основателі і довголітні трудівники, повинні ужити всього свого впливу і цілої сили своєї волі, щоби їх питома орґанізація, їх рідна дитина, розвивала ся і росла як найкрасше і найсильнійше. Ми віримо, що вони, дістававши від своєї орґанізації такий дарунок, якого не сподівали ся, віддячать ся їй і подбають, щоби вона згуртувала в собі весь український загал в Америці і стала ся такою силою, яка буде славою нашої Вітчини, а пострахом ворогів українства.

Як розуміє се робітник, а як „Народна Воля".

(Надіслана стаття).

В числі 43-тім „Свободи" вичитав я статю проф. Мих. Грушевського п. з. „Житєва сила народу".

В однім відступі сеї статі проф. Грушевський згадує про Маркса.

Сю згадку про Маркса підхопила червона редакція „Народної Волі" (ч. 48) і способом зелізного академика Омелька стараєть ся поучити своїх читачів, хто то такий Маркс. Вона витягнула одну четверту часть реченя зі статі Грушевського і на підставі того кусника реченя хоче полємізувати зі „Свободою".

Хто-ж се — питаєть ся „Народна Воля" — той Маркс, про котрого каже проф. Грушевський, що перед ним хилить чоло найкультурнійший чоловік?

Хто-ж се той Маркс, котрого проф. Грушевський в статі, передрукованій „Свободою", ставить на рівні з найбільшим поетом Італії, з найбільшим поетом Анґлії, та з творцем нашої великої американської републики?

Хто-ж се той Маркс, котрого проф. Грушевський в дальшім бігу статі, присвоеної собі „Свободою", називає „шукачем справедливости і правди", котрого він далі зве „сьвітовим велитнем"?

Я ждав на відповідь „Свободи", але вкінци прийшов до заключеня, що редакція „Свободи" певно не буде відповідати на сі запити зелізного академика Омелька, бо сі запити такі дурненькі, такі слабонькі і так глупенько підхоплені, що редакції „Свободи" не лицює на них відповідати.

Щоби статі проф. Грушевського не розуміли люди, які редаґують „Народну Волю", то се вже справді диво природи... Дивом природи є, коли чоловік пише 4-шпальтову статю про се, чи маєть ся писати „ц. к." чи „ц. і к.". Дивом природи є, коли редактор „Робітника" розуміє слово „Ассошіейтед Пресс" яко „Соціялістична Преса", дивом природи є і се, що редактори „Народної Волі" не розуміють статі проф. Грушевського.

Чи може хтось не вірить, що редактори „Народної Волі" і зелізний академик Омелько не розуміють статі проф. Грушевського? Коли не вірить, то прошу ласкаво переконати ся:

„Народна Воля" каже, що проф. Грушевський у своїй статі назвав Маркса „шукачем справедливости і правди".

Тепер ми переконаймо ся, чи воно справді так є. Возьмім 43-те число „Свободи" і читаймо статю проф. Грушевського. В однім відступі проф. Грушевський пише:

Чоловік, яких би він верхів культурности не досягав, буде хилити чоло перед Дантом і Шекспіром, Вашінґтоном і Марксом, **але він** (той чоловік) **не почує ніколи до них тої інтимної близкости, яку чує чоловік сьвідомий своєї української національної приналежности, української національної традиції до тих сірих шукачів справедливости і правди, котрі пройшли вкритими густим пилом дорогами, минаючи чепурні села, і серед тихого шамотіня придорожних верб думали важку думу про долю свого краю й свого народу. Не почує він** (сьвідомий Українець) **до них** (до Данта і Шекспіра, Вашінґтона і Маркса) **тої інтимної близкости, яку чує до тих великих і малих борців за волю й поступ свого народу, малих і великих творців української культури, українського слова, української сьвідомости. Не почує чоловік такої близкости до сьвітових велитнів, яку чує до всіх, що звязали себе з долею українського народу, з долею України й віддали свої сили, свою працю її будучині.**

Повисші слова навіть я зрозумів; я, робітник-Українець. Я схиляю своє чоло перед всіми велитнями духа, але я не відчуваю тої близкости до них, яку я чую до Шевченка, Котляревського, Драгоманова, Франка, Ґрінченка, Павлика, Федьковича, Шашкевича і других „сірих шукачів справедливости і правди, котрі пройшли вкритими густим пилом дорогами, минаючи чепурні села, і серед тихого шамотіня придорожних верб **думали про долю свого краю й свого народу**".

Я (і кождий сьвідомий Українець) чую до Шевченка більше горячу любов ніж до Данта, бо Шевченко звязав себе з долею українського народу, з долею України й віддав свої сили і всю свою працю її будучині.

Всіх ми повинні шанувати, але своїх мусимо любити!

Український робітник
в Ню Йорку.

AD ASTRA.

—o—

Огня, огня сьвятого в нас нема,
Щоб ясним сонцем запалав між нами,
І в нас ще віє холодом зима,
І душі в нас є ще повиті снами.

І в нас нема огненного стовпа,
Щоб вів усіх, щоб всім сьвітив в дорозі,
І ми не карні полки, ми — товпа,
Що йде шляхом і гине на морозі.

Чи з нас коли хто скаже: ми сильні!
О ні! Не вірим ми у власні сили,
По филях моря ми пливем в човні,
І все туди, куди вже раньше плили.

* * *

Поставте стовп, огонь сьвятий паліть,
Нових доріг, нових шляхів шукайте!
І в зимний край дорогу застеліть
Весняним цьвітом. Всі ви тут? — Чекайте.

Ударте в дзвін і випаліть з гармат
І сьміло піднесіть в гору прапори,
Ставайте в карний ряд, як з братом брат,
До волі йдіть на зустріч сонцю, в гори.

Никола Віконський.

Вісти з Волині.

—o—

Перед війною володимир-волинський повіт числив около 400.000 населеня, з чого 70% припадало на Українців, 11% на Поляків, а решта на Москалів, Німців, Жидів, Чехів і т. п. Евакуація населеня, яку літом 1915 року переправадили російські власти, засадничо змінила сі відносини. Около дві треті части населеня опустило повіт, подаючись на схід. Найбільше еміґрували Українці.

Весною 1916 року, на кілька місяців перед російською офензивою (в червни), німецкі кольоністи зі східної части повіту (округ Кисілів-Заторці) почали громадно опускати кольонії, в котрих мешкали по кільканайцять літ, і виїзджали до Німеччини. Сей рух був так сильний, що серед тамошнього населеня викликав переполох і команда IV. армії з кінцем марта видала розпорядженє, забороняюче дальшу еміґрацію.

Друга подібна еміґрація повторила ся знова в червни і липни і тоді з Волині виеміґрувало майже всьо німецьке населенє, так, що нині остали ся там лише маленькі виїмки.

Господарські відносини, пануючі по селах, є страшні. По російській евакуації, а також по осінних і зимових реквізиціях остало дуже мало коний і худоби. Статистика подає, що на 16.400 морґів поля в 1915—1916 році засіяно озиминою лише 323 морґи, причім один кінь припадав на 51 морґів. Нині є такі села, де є заледви кілька коний. Богато селян не управляють своєї ріллі, бо не мають чим.

В найгіршім положеню находить ся населенє евакуоване з фронту. Людий виселювано звичайно в протягу кількох годин і вони могли забрати зі собою лише найважнійші річи. Тепер вони опинили ся серед тяжких відносин.

Торговля, яка находила ся в жидівських руках, устала цілком. Лише нечисленні купці торгують кольоніяльними товарами, причім спекуляція на таких товарах, як сіль, нафта, цукор, доходила, головно зимою, до казочних цін. За фунт соли плачено в падолисті 1916 року 30 копійок, за фунт цукру від 80 до 120 копійок, кварта нафти 40 до 50 копійок. Нині сі відносини в значній мірі змінили ся.

Поляки розвинули тут сильну аґітацію. Почали закладати школи, хотячи тим доказати, що Волинь є чисто польською провінцією. Тимчасом на заваді станула їм Загальна Українська Рада, яка вислала там своїх відпоручників і учителів в цили розбудженя там українського національного житя. Українська Боєва Управа вислала там своїх відпоручників орґанізувати молодіж до Українських Січових Стрільців.

Брак відповідної почтової орґанізації (є почти лише етапові, недоступні для цивільних людий) стає перешкодою у розширюваню преси.

Листи зі старого краю.

—o—

I.

(Пише мама до свого сина Гната Процишина, який довший час перебував у Канаді, а тепер перебуває в Гайленд Парк, Міш.).

Нижбірок новий (пов. Гусятин),
1. січня 1917.

Мій дорогий Сину!

Витаю Тебе словами: Христос ся раждає! — але моє серце з жалю умліває. Я вас годувала, з вами бідувала, а тепер на старість сама ся остала. Три пійшли на войну, четвертий в Канаду, а ти, стара мамо, давай собі раду. Я ходжу тай плачу, не мож ради дати. Дітоньки, деж за вашою могилою шукати? Чи в широкім полю, чи в бистрім Дунаю, чи в темнім лісі, що я 'го не знаю? Соловій надлетів, сумненько співає, ой вже, стара мамцю, син твій спочиває. Трафила ґраната в саму головоньку, віддав Богу духа, спращавсь з родиноньков. Впало десять тисяч пятьсот і чотири, деж його шукати, де його могила? Ой вже третий рочок тяженький минає, не одная жінка вже мужа не має.

Бідні діти плачуть, що тата не мають. А хтож нам засіє, як прийде весна, а хтож нам викосить, як прийдуть жнива, а хто нас одягне, як прийде зима? — Ой, Боже, Боже, а тата нема. А в неділю рано ще сонце не сходить, як козак з нагайков попід вікна ходить. Одних виганяють до ліса рубати, других з рискалями та шанці копати.

Дорогий Сину!

Ми Богу дякувати всі здорові. В селі дуже змінило ся. Одні повмирали, а другі пійшли на війну, а діти-сиротята помежи людий ходять. **Оттак, хто пійшов з краю, то той розкіш має; хто лишив ся в краю — сльози проливає...**

Щоби я ще дожила бодай того, аби з вас ще хоч одного діждала ся побачити. Будь здоров! — **Мама.**

II.

(Пише **Григорій Катулька**, полонений в Росії, до свого брата Иосифа в Плейнс, Па.).

Мангут, 4. падолиста 1916.

Дорогий Брате!

Твій лист я одержав і дуже сердечно Тобі за нього дякую. Я дістав ся до неволі 22. цьвітня 1915 року зпід Перемишля.

Тут коло нас велика біда. Щоби Тобі описати про холод і голод, то треба би списати кілька аркушів паперу. На війні то кулі падали на нас як град, але я якось видістав ся з того граду живим.

Доношу Тобі, Брате, що тут, де я тепер перебуваю, то чиста пустиня. Всюди ліси, степи такі, що як сьвіт стоїть, то тут певно ніхто на земли не робив. Всюди болота, дебри, озера.

Я роблю тепер при зелізниці. Листи з дому дістаю. Всі здорові. Не забувайте про бідного невольника, бо Ви на вільній земли і Вам добре — не так, як нам тут.

Здоровлю всіх, **Григорій Катулька.**

Думка.

Сумно, хмарно по долині,
Пожовк лист на деревині,
Почорніли білі цьвіти,
Відлетіли пташки в сьвіти.

Вийду на двір, подивлю ся,
Мов береза похилю ся;
Моя думка на Вкраїні
Вже витає при родині.

Нема батька, пійшов бить ся,
А матінонька смутить ся,
Братя й сестри ще маленькі,
А вже всі такі бідненькі.

Я се щойно в думці бачу;
Серце щемить, очи плачуть;
Мені тяжко на чужині,
А що дієсь на Вкраїні?...

Зофійка Кульпак.

Шікаґо, Ілл., 17. цьвітня 1917.

В. Білинський.

ЧАСИ НАЦІОНАЛІЗМУ.

(Конець).

Попередно говорили ми про націю, її вагу, значінє і її вплив в житю людськім, а тепер перейдім до сторони зовсім протилежної і огляньмо, що так скажу, відворотну сторону медалї, а порівнавши її з попередною, застановім ся, котра сторона яснійша? Висловлюючись отверто, маємо на думцї явище зване інтернаціоналїзмом, явище, яке і ріжних своїх відтїнках є вороже і зовсім противне тому, що ми назвали націоналїзмом. Як ми вже сказали висше, інтернаціоналїзм є до певного степеня регулятором занадто високого націоналїзму, коли сей вже переходить в ненависть до всего, що є чуже, а не своє рідне. Але інтернаціоналїзм рівнож заганяєть ся задалеко так, що приходить ся тягнути його взад... Що-ж се такого інтернаціоналїзм в його найширшім змислї?

Сягнїм трохи у недавну минувшину. При кінци XVIII. і на протязї XIX. віку наслїдком величезних наукових відкрить і небувалого розвою технїки, а затим живих торговельних зносин в цїлім сьвітї, повстає в західній Европі явище, невідоме давнїйшим часам, яке охрещено капіталїзмом. Довго нїхто не звертав на нього жадної уваги, аж доперва десь при кінци першої половини XIX. віку появила ся людина, яка докладно, живо і по майстерськи виказала лиху сторону капіталїзму і його шкідливий вплив на широкі робітничі слої, яким грозить від нього цїлковита руїна, коли всї не візьмуть ся до боротьби з тим суспільним явищем. Людиною тою, безперечно одним з найбільших великанів духа XIX. віку і творцем інтернаціоналїзму, є не хто инший, як Карло Маркс (родив ся 1818, умер 1883 року). Тому, що його сьвітогляд ляг в основу тої суспільної течії, яка зве себе інтернаціональним соціялїзмом або коротко інтернаціоналом, для нас було би корисним трохи ширше спинити ся над Марксом і завести з ним близше знакомство.

Жид з походженя, Маркс вже в ранних часах своєї молодости звернув свою увагу на біду і нужду робітничих кляс Німеччини і застановляючись над їх полекшею, дійшов до переконань, за котрі мусїв тїкати за границю, де почав стало перебувати то в Швайцарії, то у Франції або в Анґлїї. Всюди видів він тесаме поневоленє робітника і ось відти й являєть ся цїлий ряд його праць на тему нужди робучого населеня і вказівок, як з тої біди вийти. Дальші роздумуваня привели його до творення доктрини (науки) т. з. історичного матеріялїзму, якого суть полягала в тім, що весь культурно-історичний розвій людства зависить цїлковито, що так висловлюсь грубо, від „череваˮ і всього того, що з ним звязане в публичнім житю, т. зн. провідною ниткою і товчком до історичного розвою народів все був — після нього — їх стан матеріяльний, яко основа людського житя. Поясню, що в нашi часи ріжні вчені доказали повну безосновність і односторонність тої доктрини, яка не годна витолкувати докладно нїодного історичного явища.

Як нам вже відомо, Маркс є творцем т. з. інтернаціоналїзму, який вповні ігнорує національні ріжницї. Відки він взяв ся в Маркса і чому націоналїзм в нього є так маловажним? Тут вже завинили самі житєві обставини сього великого мислителя. Перебуваючи в державах, де нема національних питань, а де нація зливаєть ся цїлковито з понятєм держави, напр. Франція, Німеччина, Анґлїя, Маркс не мав нагоди ґрунтовно познакомити ся з силою національних елементів, а зате всюди, без ріжницї націй, видів тільки одні й тісамі гіркі обставини пролєтара. Се й навело його на інтернаціоналїзм пролєтара, відмовляючи йому вітчини в силу того, що, мовляв, де нам добре, там наша вітчина. Та зате в національних питанях Маркс показав повну неграмотність; в противнім случаю не засуджував би був менших, поневолених націй на пожерте сильнїйшим. Пізнїйша історія наглядно доказала фатальну помилку того вченого. Так напр. Чехи, яким Маркс пророкував неминучу скору смерть в користь Німців, показують ся нинї чи не найкультурнїйшими зі всїх Славян. Такесаме з полудньо-славянськими народами, яких Маркс без жалю віддавав жорстокій мадяризації, а Українців зпольщеню або змосковщеню, бо вони — на його думку — тільки перешкаджають загально-людському поступови під червоним прапором. Дивне, що Маркс оправдував національні змаганя тільки сильних, розвинених націй і поширав їх претенсії на державну самостійність, напр. Поляків, Мадярів, Італїйців, а на смерть засуджував тільки слабих і нерозвинених.*) Природно, що нинї прийшлось би Марксови відкликати свої образливі засуди смерти для менших національних братів. Мимо строгої научної критики Маркових творів, всеж треба признати йому дещо доброго, як напр. звернене уваги на лиху сторону капіталїзму, започаткованє нової науки під імeнем суспільної економії — але більше нїчого.

По смерти Маркса прихильники його наук розділили ся між собою на ріжні партії, фракції, напрями, далї розробляючи науку свого вчителя, поправляючи і зміняючи її, а навіть доводячи до найдалї можливих границь, не забуваючи притім вказівок і ідеалів свого творця, а се вивести з капіталїстичної неволї робітників і в будучині перебудувати на своїх нїбито „правдивихˮ основах цїлу людскість. В тій цїли основано найвисшу міжнародну орґанізацію, прозвану Інтернаціоналом, яка мала від часу до часу скликувати міжнародні робітничі зїзди, виробити міжнародну програму, пропаґувати міжнародну єдність, солїдарність, щоб спільними силами скинути панованє висших кляс. В декотрих державах, напр. в Німеччині, Франції, соціялїсти-інтернаціонали творили вже доволї могучу полїтичну силу і на загал беручи, видавало ся, що інтернаціоналїзм спочиває на твердих підвалинах так, що дуже трудно буде якійнебудь ворожій силї захитати ним і його повалити. В розвою однак інтернаціонального соціялїзму ми бачимо щораз змагаючу ся і постепенно товстїючу одну рисочку, яку інтернаціоналїзм, ідучи за порадою свого батька, з початку цїлковито нехтував, але з часом мусїв таки числити ся з її силою. Що-ж ви думаєте, може бути тою „постепенно товстїючою рисочкоюˮ?

А що-ж иншого, як не викинений Марксом і його наслїдниками — націоналїзм. Тому се для нас дуже важне, бо показало ся, що нації, її границь, прикмет і питомостий легковажити не можна і коли соціялїсти не хочуть висїти у воздусї без підпори, **вони мусять ставати ся націоналїстами, мусять бути націоналїстичними соціялїстами.** До того переконаня інтернаціонали приходили помало, гейби проти своєї волї, але дарма: житє сильнїйше від всього, і от австрійська соціял-демократія поставила в своїй програмі точку про національну свободу, яко конечне услівє до осягненя соціялїстичного добробуту, а вкінци за нею 1907 року на лондонськім зїздї опамятала ся й російська соціял-демократія, вводячи у свою програму точку про національну рівноправність.

Не від річи буде тут зазначити, що цїлий ряд визначних соціялїстів, як Бебель, Жорес, Кавцкий, Валян і инші виразно говорять, що нехтувати націю жадним способом неможливо, а треба конче числити ся з її дїйсною силою; в противнім случаю соціялїзм потерпить невдачу. Ба що більше! Ми добре чули, як проводир польських марксістів, **Дашинський, говорив: „Я Поляк і соціял-демократˮ, а німецький соціял-демократ Пернерсторфер: „Я Німець і соціял-демократˮ, чим наглядно доказали, що соціялїст може бути заразом дуже добрим націоналїстом і працювати для осягненя перше національних ідеалів і розвитку національної культури, а не гнати ся за „загально-людськимиˮ, покинувши своє рідне на волю долї, бо власне тільки через своє рідне доходимо до загально-людського.**

Так було перед війною, а тепер?

Тепер весь інтернаціонал провалив ся несподївано на всїх лїніях, доказуючи тим, **що нема міжнародного пролєтара, яко чогось сталого, тривкого, орґанїчного, живого, а є тільки нації, як московська, німецька, французька, анґлїйська, що й дало почин називати теперішну війну „війною народівˮ, в якій беруть ревну участь всї, без огляду на кляси, противенства інтересів, гнету економічного і т. д. Тут оказав ся інтернаціонал цїлковито безсильним, аби відвернути страшну сьвітову війну і виказав повну брехню слів, що німецькому робітникови є близший робітник французький або московський ніж німецький буржуй. Ми видимо, що німецький робітник разом з німецьким капіталїстом пішли бити ся проти французького робітника і капіталїста, що німецькі соціялїсти голосували в парляменті за грішми на війну, а інтернаціональні засади, програми, солїдарність, єдність** — пішли в безвісти, бо все те було банькою з мила, бо тут проявило свою могучість **почутє національне,** виказуючи, що інтернаціонал був штучним витвором, який не годен був заглушити голосу нації. Сумно воно може, але факт!

Ви певно скажете: а от революція російська, а потім може буде (хоч се дуже непевне) німецька, австрійська, то вони привернуть інтернаціональний лад Европи. Так, се ваші здогади, а на те ми скажемо, що в міру демократизації якоїсь держави, значить, коли простий нарід чи народи приходять до власти, ідея національности перестає бути чимось неясним, абстрактним (відірваним), а переходить в тїло і кров народу чи народів і тодї доперва нація чи нації стають ся сильними. Доказ на се дасть найблизша будучність, а коли поживемо, то й побачимо!

А тепер пригляньмо ся сій справі з другого боку і послухаймо, що говорять теоретики соціялїзму. Чи бачимо ми тут повне і докладне вияснене і згоду на найвисші питаня соціялїзму? Нї, бо самі теоретики соціялїзму не знають певно, яким чудом капітал і средства продукції перейдуть в руки робітників: чи самі собою після законів економічного чи навіть діялектичного розвитку, чи дорогою революції робітничих кляс, чи порядком законодатним і парляментарним? Також не розроблені основно й докладно такі важні питаня, як принцип розділу в будучій соціялїстичній державі продуктів праці: чи після роботи, чи спосібности, чи потреби кождого, чи на рівні між усїх? Се тільки мимоходом зазначили ми теоретичні недостатки соціялїзму, який зовсїм не являєть ся якоюсь-то абсолютно досконалою доктриною, і хто хоче бути щирим соціялїстом, вперше мусить слїпо вірити в соціялїстичні ідеали, а — блаженні віруючі...

Варта би зазначити, що богато вчених закидають соціялїстам неможливість осягненя їх ідеалів, бо запанував би годї між людьми застій, одноманїтність, монотонність, брак ріжнородности і чесної конкуренції, — а все те було би смертию людскости.

На кінци треба сказати, що ми зовсїм не є ворогами соціялїзму, противно: будучи переконаними, що зло, з яким бореть ся соціялїзм, є дїйсним злом, бажаємо йому повної побіди, але виступаємо проти його доґматизації (т. з. що він є найкрасша теорія) і інтернаціонального характеру, бо інтернаціоналїзм може є і добрий для таких могучих народів, як московський, польський, німецький, чеський і т. д., **але не для нас, Українців, що боремось доперва о наше національне „яˮ, національну душу, бо інтернаціоналїзм виробляє національну байдужність, холодність, а се грозить загибелию українському народови.**

Зі всього дотепер сказаного виходить, що нація, яко твір природи, є чимось непоборимим, і нїякі кляси нїколи не зможуть її розшматувати. Висловлюючи ся коротко, ми можемо сказати, що „житє чоловіка рівночасно розвиваєть ся і в сторону більшої індивідуальности і в сторону більшого універсалїзму (всесьвітности), а **житє народів стаєть ся і більше національним і більше сьвітовимˮ.**

*) Диви: Мерингъ „Исторія германской соціял-демократіяˮ, Москва 1906.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Заходом Українського Тов. „Подільська Січˮ в Ню Йорку, відограє Драматичний Кружок Тов. „Нова Українаˮ штуку в пятьох діях

„ГЕТЬМАН ДОРОШЕНЬКОˮ

(Л. Старицької-Черняхівської)

В СУБОТУ, ДНЯ 5. МАЯ 1917 Р.

в Арлінґтон Гол, 19-23 Ст. Маркс Плейс, Іст 8. улиця, Ню Йорк, Н. Й.

Режісер п. М. КІСІЛЬ.

Музика п. Е. СМОЛИНСЬКОГО.

ЦІНИ МІСЦЬ: І-рядні $1.00; II-рядні 75 цнт.; III-рядні 50 цнт.; ґалерія і місця стоячі по 35 цнт.

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ.

Отсим запрошуєсь всїх прихильних Українців з Ню Йорку і околиці на се представленє, котре доперва перший раз відограєсь на американській землї. Се єсть дуже гарна історична штука, котра представляє наших предків і їх житє в тодішних часах, як на нашій українській землї нападали Турки і Татари. Сподїємось, що оцїните, яка повістія буде розвязана перед Вами і прибудете численно. Також в день представленя буде приниматися нових членів до Тов. „Под. Січˮ без вступного, тільки за 50 цнт. місячної вкладки. Вразї недуги Тов. „Под. Січˮ платить $6.00, а вразї смерти $100.00.

До побаченя на представленю!

49i51 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! БРІДЖПОРТ, КОНН. ПОЗІР!

Заходом ґімнастичного товариства „Січˮ

— відбуде ся —

ПРЕДСТАВЛЕНЄ І БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 28. ЦЬВІТНЯ 1917 Р.

в гали Сокола, під числом 521 Галлет стр., Бріджпорт, Конн.

Тож дорогі Братя і Сестри, прийдіть на представлене і на баль. Ми віримо, що будете задоволені з представленя і балю.

За першорядну музику, добірні напитки і смачну перекуску ручить

44-49 КОМІТЕТ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

За оголошеня поміщені в сїй рубриці платить ся по 1½ цента за кожде слово за одноразово поміщенє, а за дальші поміщеня по 1 цнт. за слово за кождочасне поміщенє. — Оголошень женитьби не приймаєсь.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Український концерт у Філядельфії.

В четвер (26. с. м.) у великій гали „Акедемі оф Мюзік" у Філядельфії відбув ся величавий концерт в память покійного С. С. Ортинського, першого українського епископа в Злучених Державах.

Концерт випав надзвичайно добре. Бога програма зробила надзвичайне вражіне на присутних. Тут треба спеціяльно піднести спосіб уставлення хорів. Три хори були уставлені в три півокруглі ряди. В першім ряді стояв хор Сиріtського Дому. Сироти були убрані в білі строї, перевязані чорною лентою. Другий, середущий ряд, становив хор дяко-учителів, які були убрані в шлюсроки. Третій, останній ряд, становив світський хор. Члени сього хору були убрані в українські народні строї. Всьо се виглядало наче китиця цвітів, зложена з білих, чорних і червоних рож.

На сцені по правій стороні виднів портрет пок. епископа, украшений живими цвітами і трома прапорами: американським, українським і папським.

На концерті було присутних богато священиків, дяко-учителів, і много поважнійших світських Українців, а також велике число Американців.

Вступне слово про покійного епископа виголосив по українськи о. М. Кінаш. Відтак забрав слово Американець, адвокат В. Кернс з Нюарку, Н. Дж. На початку своєї бесіди він заявив, що говорить для тих, які не розуміють української мови. Про покійного епископа згадав коротко історію від часу його приїзду аж до кінця житя. Згадав про епископа яко Українця і про українську націю взагалі (гляди рубрику: „З біжучої хвилі"). Обох бесідників нагороджено обильними оплесками. Бесіду п. Кернса переривано зачаста оплесками.

Хори випали знаменито. Хорами Сиріtського Дому і дяко-учителів проводив п. А. Гела. Хором світським проводив п. Якубович. Соля співали панна Баковська, о. Рубінович, п. М. Зазуляк і п. Марущак. Скрипкове сольо грав п. П. Келичава. Фортепіяновий дует відіграли дуже красно дві сироти, панни К. Бобак і А. Колар. Підчас співання „Гамалії" деклямував п. В. Каська.

Взагалі концерт випав знаменито.

10-центовий хліб в Ню Йорку.

З огляду на те, що мука дуже дорога, нюйорські пекарі рішили від понеділка (30. цвітня) брати за дотеперішний 6-центовий хліб 10 центів. Ціну на инших родах хліба також піднесено.

Редактори говорять про свободу преси.

Видавці і редактори американської преси, зібрані на нараді в готели Асторія в Ню Йорку, заявили ся за загальною військовою службою, однак проти цензурования преси.

Видавець часописи „Ню Орлієнс Айтем", Джеймс Томпсон, сказав: „Цензура, се дуже погана річ. Власти можуть бути певні, що ми будемо льояльні супроти правительства".

Видавець часописи „Бостон Глоб" сказав: „Часописи будуть сповняти свою повинність без помочи цензорів. А коли вже конче мусить бути цензор, то він повинен бути чоловіком интелігентним і либеральним, а не машиною, якою буде орудувати цілий магазин людий".

Видавець часописи „Васав (Віс.) Рекорд Гералд" заявив: „Вільна преса буде держати воєнні справи в тайні. Не потрібно цензури".

9-годинний день праці для женщин.

Сенат нюйорського стейту приняв проєкт сенатора Грейвса з Бофало, який каже, що женщини в першорядних і другорядних містах стейту не смиють працювати більше як 6 днів, або 54 години в тижни, або 9 годин денно. Не вільно працювати перед 6-тою годиною рано або по 10-тій годині вечером.

Висилка золота до Японії.

Нюйорські банки вислали вчера телеграфічно до Сан Франціско 3,250.000 долярів. Відти золото вілішлеть ся кораблем до Японії. За останних 8 місяців Злучені Держави вислали Японії золота на суму 45,000.000 долярів.

Листи жовнірів вільні від почтової оплати.

Посол Гріффін з Ню Йорку вніс проєкт, а вашінгтонський конгрес його приняв, аби листи жовнірів були вільні від почтової оплати на час війни Злучених Держав з Німеччиною.

За погрозу президентови дістав один рік арешту.

Крістіян Лок з Індіянаполіс, Інд., котрого уважають німецьким приклонником, за погрозу президентови дістав ся на один рік і один день до арешту.

500 нюйорських Німців затягнені яко підозрілі до поліційної листи.

Нюйорська поліція затягнула до своєї листи 500 нюйорських Німців, яких підозріває о шпигунство. За кождим з них слідять детективи, які що дня здають рапорт про рухи підозрілої особи.

Федеральні власти північних повітів стейту Ню Джерзі мають списати імена всіх осіб, які носять пальне оруже. Оруже людий, які мають німецке імя, буде сконфісковане.

Склади пороху одержали припоручене не продавати пороху фармерам і взагалі особам, які не мають дозволу від державних властий.

Ріку Йорк зачислено до воєнної полоси.

Президент Вілсон заявив, що долішну часть ріки Йорк, яка вливає ся до залива Чесапік, зачисляє до воєнної полоси. Кораблі, які пливуть сею частю ріки в ночи, роблять се на власне ризико.

КАНАДІЙСЬКІ ВІСТИ.

Арештований військовими властями за непідписане реґістраційної картки.

Військові власти арештували українського фармера Г. Боднара з Бірдс Гіл, Ман., за непідписане реґістраційної картки, себто картки Народної Служби. Його арештовано ще 29-го марта, отже перед упливом речення до підписування реґістраційних карток і привезено до Вінніпеґу, до реґістратора горожан воюючих з Англією держав. Там його не допитували про ніщо ані не дали спромоги свідкам посвідчити, що він є чесним чоловіком і ніколи ні словом не виступав проти Англії або її союзників. Без всяких допитів присуджено його до кемпи воєнних полонених, де він має бути задержаний до кінця війни.

Г. Боднар має 35 літ; в Канаді перебуває вже 13 років. Є він жонатий і має шестеро дітий. Його сусіди і мешканці місцевости Бірдс Гіл, Ман., а також богато його знакомих в Вінніпеґу, знають його яко чесного чоловіка, льояльного жителя Канади, котрий тішить ся у всіх своїх знакомих великими симпатиями. Реґістраційної картки він не підписав, бо думав, що його візьмуть до війска; а до війска він не бажає іти, бо не хотів би денебудь на західнім фронті стрінути ся з рідним братом — один проти другого з баґнетом в руках.

Щоби ратувати Боднара і його цілу семю, котрій грозять дуже сумні наслідки, коли би його справді задержано в кемпі до кінця війни, справу передано адвокатам Суфілд & Горсей, котрі сейчас же вдали ся до реґістратора. Той сказав, що хоч Боднар може й не винен нічого і хоч він вже тепер реґістраційну картку підписав, то всеж він його не освободить, щоб сей й другим послужило за науку. Тоді згадані адвокати звернули ся до воєнного прокуратора, але той також відмовив їх просьбі. Воєнний прокуратор приказав відіслати Боднара до кемпи воєнно-полонених аж в Моррісей, Б. К., сотки миль від його семі. Не вдало ся навіть упросити воєнного прокуратора, щоби дозволив Боднарови остати ся в Вінніпеґу ще через тиждень, поки прийде в сій справі відповідь міністра судівництва, до котрого вислано петицію, підписану всіма сусідами, більшість котрих є родовиті Англійці, а прочі — Українці, Жиди і т. п.

Між підписаними на петиції є брат бувшого мейора Вінніпеґу, п. Віліям Во, старий Канадієць і англійський патріот п. МекДоналд, п. Кінґ і др. Всі вони зізнають, що Боднар є чоловіком чесним і невинним та що арештоване його мусїло бути лише наслідком доносів якихсь його ворогів.

Пан Горсей (адвокат) каже, що Боднара не мали права арештувати за непідписане реґістраційної картки, бо підписування тих карток не було примусовим, ані нема такого закона, котрий би говорив, що те підписуване малоб бути обовязковим. Він заявив також, що коли Боднара не освободять, то їм (адвокатам) прийдеть ся відкликати ся до Habeas Corpus і віддати сю справу судови до рішеня.

Любовна траґедія на старість.

На кольонії Бірч Рівер в Манітобі 70-літний фармер Ів. Дрогомирецький застрілив любовника своєї жінки, 30-літного Ю. Обнявського. Дрогомирецького арештовано і привезено до Вінніпеґу.

Жадають, аби підвисшити ціну їзди зелізницями.

Всі більші канадійські зелізничі компанії віднесли ся до бюра комісії зелізниць, аби воно дало дозвіл на підвисшене зелізничої тарифи бодай о 15%. Яко причину підвишки тарифи їзди компанії подають дорожню зелізничих матеріялів, угля і т. п.

НОВИНКИ.

В Австрії лихо.

Американські консулі, які приїхали з Праги, Триєсту і Фюми до Женеви (Швайцарія), кажуть, що відколи в Австрії вступив на престол цісар Карло, відтоді її політика почала змінити ся. Молодий цісар хоче позбути ся німецьких впливів.

Більша часть австро-угорської державы хоче окремого мира, особливо Угорщина і Чехія, які кажуть, що доси вони воювали за німецькі интереси.

В полуднєвій Австрії і в краях положених здовж побережа Адрійського моря панує страшна нужда і голод.

Син німецького цісаря помер від тифу.

З Копенгаґен доносять, на основі вістий одержаних з Берліна, що принц Айтель Фридрих, другий з ряду син німецького цісаря, помер від тифу. Урядового потвердження про се ще нема. Айтель Фридрих родив ся 1883 року. Образував ся в німецьких школах, а вчив ся виключно воєнного ремесла. Однак не був він так войовничого характеру, як його старший брат — наслідник престола.

На день 1. мая плянують велику маніфестацію за миром.

З Лондону доносять, що в тамошних кругах надіють ся дня 1. мая великої маніфестації соціялістів за миром в Німеччині, Росії, Італії, Швеції, Голяндії, Еспанії і в инших державах.

Замішане в Швеції.

Гяльмар Брантінґ, провідник шведських соціялістів, доносить до лондонської „Дейли Кронікл", що шведські робітники невдоволені зі свого правительства. „Між робітниками — каже Брантінґ — пануе острее негодоване супроти пануючої реакційної партії. Ся партія своєю торговельною політикою викликала ту кризу, яку ми тепер переживаємо".

Люксембурський кабінет зрезиґнував.

Цілий кабінет великого князівства Люксембург (край між Німеччиною, Францією і Бельгією) подав ся до димісії. Велика княжна Марія приняла резиґнацію. Яко причину димісії кабінет подав недовіре, з яким населене Люксембурга відносить ся до правительства.

Великий везир Туреччини в головній німецькій кватирі.

Турецький великий везир (премієр), Талаат Бей, відвідав головну німецьку кватиру і відбув з військовими властями довшу конференцію. Часописи приписують сїй конференції велике значіне.

Обставина, що великий везир не конферував ані з Бетманом Гольвеґом, ані з міністром заграничних справ, Цімерманом, каже догадувати ся, що везирова поїздка була злучена з непорозуміннями в Туреччині, і везир правдоподібно просив Німеччину о поміч.

Карти на хліб в Англії.

Лондонська телеграма з 25. цвітня доносить, що в Англії задумали запровадити карти на хліб. Справа хліба є найважнійшою в питаню поживи, бо хліб тепер є найважнійшою поживою робітничої кляси. Також робітникам в фабриках амуниції, які є за дальшим веденем війни, треба забезпечити засоби хліба, а се дасть ся зробити лише тоді, коли впровадить ся карти на хліб.

Барон Девонпорт, контрольор средств поживи в Англії, видав поклик до населення цілої Англії, щоби воно щадило гроші і поживу.

Арґентина проти війни.

На улицях Буенос Айрес (столиця Арґентини) відбула ся демонстрація мешканців, які хочуть війни з Німеччиною. Причиною демонстрації було затоплене арґентинського корабля „Монте Протеґідо". Демонструюча товпа визивала нарід до боротьби з Німеччиною.

У відповідь демонструючій товпі редакція тамошної часописи „Ля Націон" пише: „Затоплене арґентинського корабля „Монте Протеґідо" було лише случаєм, однак се не був замах або напад на Арґентину". Згадана часопись заняла остре противоване становище і радить щойно в найприкрійший хвили зірвати з Німеччиною дипльоматичні зносини.

Данський король конферує з королем Швеції.

Данський король Крістіян відбув в Стокгольмі довшу конференцію зі шведським королем Густавом. Причиною поїздки є справа родинна. Шведський король має 18-літню дочку Марґарету, а король Данії має 18-літного сина Крістіяна, якого задумав звінчати з Марґаретою.

Німці стинають овочеві дерева.

Уступаючи на французькім фронті, Німці стинають всі, навіть овочеві дерева, щоби французькі війска не маля ніякої охорони перед цепелінами.

Богдан Заклинський.

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ І ЇЇ ЖИТЄ.

(Передрук заборонений).

(Дальше).

7. Краса в українськім мистецтві.

Перших слідів проникаючого почутя краси треба глядіти в склонности до строєня. В міру того, як та перша потреба окраси щораз більше будить ся і змагає ся, обіймає вона поволи весь круг розвою артизму і мистецтва. Найперше прикрашує, а радше пристроює чоловік себе самого, відтак усі предмети, пригідні до його щоденної потреби. Дальше переносить він те почутє на предмети, пригідні до часової потреби, які відтак, уміщені у властивім місци, належать до стрійних приборів чоловіка. До того рода предметів належать: знаряди і статок домашний, цілий відділ орнаментики керамічної і тектонічної. Колиж відтак чоловік підняв ся вже на високий степень цивілізаційного розвою, украшає він над усе місце, призначене на сідище своїх богів, а наренті свій власний осідок — свій дім. Після того переміняєть ся поволи і в міру цивілізаційного розвою та склонність до окраси в почутє потреби артизму і мистецтва.*) Можемо отже вислідок почутя краси і найвисшого розвою артизму та мистецтва, зображений в монументальних будівлях, різьбах, статуях, малюнках і т. п. назвати окрасами суспільности, що підняла ся на найвисший степень цивілізаційного розвою.

Коли отже міру красоти окрас, уживаних до строю у щоденнім житю старинних народів, візьмемо за підставу до осуду естетики й артизму окрас, уживаних Українцями, а передівсім Гуцулами (і коли міру сю зведемо до скалї, потрібної для того, щоби нас ніхто не посудив о пересадну прихильність до народних річий, а тимсамим о переціненє справдішної їх стійности), то будемо мусїли признати, що ті гарні гуцульські окраси, хоч і щодо форми як і щодо виконаня незвичайно скромні, всеж таки мають ті твори ґенія українського люду також головні знамена естетичного артизму.

Між нашим народом здавна жиє традиція мистецтва, яка всім річам, що переходять через його руки, надає своє пятно. Богатство уяви, не рахуючи ся з тим, чи слід його позістане хвильку чи вік, без огляду ціхує щедро все, як різьбу, що позістане сотки літ, так і коровай і медівник, що засьвіжа зїсть ся. Тесаме богатство рисунків і гармонія красок є на килимах і вишивках, що будуть довго радувати око, як і на писанках, що тільки на хвилю послужать до забави. Як мешканє і сьвятиня, так і одежина, а навіть пожива, прибирають форми, вимріяні в протягу віків.*) Хоч як наш селянин занятий працею, часом і голодний, а при тім всім ще й неписьменний та бідний, а всеж таки він знаходить і час на красу.

У нього причілки у вікнах мережані, образи обрамовані вишиваними рушниками, а навіть сани і ярма порізані у ріжнородні взори. А в неділю і сьвято — глянь, як причепурить ся старе й мале, в церкву йдучи. Як тільки гарно розглянути ся довкола, сейчас кидає ть ся в очи, що артистичний елемент проникає усї сфери народного житя. Він прямо насичує собою ту духову атмосферу, в якій обертають ся та працюють люди. Все народне житє переповнене творами мистецтва всякого рода, від колискової співанки, жартів, писанок, хатних окрас і одежі.**)

Місцева природа та дух народности вливає на витвір однакових в ідеї річий, на їх орнаментику та кольористику. Українські кольори живі; чим дальше на схід — то кольори стають яснійші і барвнійші. Се вплив природи, сонця, сьвітла і простору. У виробах сусїдних народів нема тої яскравости, тих фарб, тої повноти форм, що на Україні.

8. Домашний промисл.

Вироби домашного промислу на Україні, звязані тісно з ношею і звичаями Українців, не тільки відповідають вповні місцевим обставинам і потребам, але надто носять на собі національні прикмети.

Вироби домашного промислу, яко продукція відриваної праці, доконаної селянином, що стає у вольній хвилї ремісником, і припоровлені до його власних потреб, — становлять безпечно образ умового розвитку народу. Вони є виразом його інтелїґенції, його склонностий і уподобань. Окрім того виказують вони ту певну вдачу і порадність чоловіка, що робить для себе усе, чого потребує, перетворюючи сирий матеріял, поданий йому природою, на предмети для вигідного житя, виконані відповідно до свого призначеня і звичайно з чутєм декораційних вимог. Наренті й техніка деяких виробів, бережена традиційно від віків, заслугує на увагу і близше пізнанє.

(Дальше буде).

*) В. Шухевич: Гуцульщина, том II., ст. 242.

*) М. Бойчук: Про коломийську виставу. „Л. Н. Вістник", 1912 р.

**) Ілюстрована Україна, ч. 17.

Антін Чехов.

В ЯРУ.

I.

Село Уклєєво лежало в яру так, що з гостинця і з зелїзничої стації було видно тільки дзвіницю і комини фабрики перкалів. Коли подорожні питали, що се за село, то їм говорили:

— Се те село, де дяк на похоронї всей кавяр зїв.

Якось раз на поминках у фабриканта Костюкова старенький дяк побачив між закусками сьвіжий кавяр і почав його лакомо їсти: його штовхали, сіпали за рукав, але він наче затуманів від розсмаковання: нічого не почував і тільки їв. Зїв всей кавяр, а в пущці було чотири фунти. Від тої пори минуло вже богато часу, дяк помер давно, а про кавяр все памятали. Чи то житє було тут таке убоге, чи люди не уміли нічого запримітити, крім сеї пустої події, що стала ся перед десятьма роками, досить, що про село Уклєєво нічого иншого не розказували.

В нім тягом панувала пропасниця і було бездонне болото, навіть і в лїтї, особливо під плотами, над котрими похиляли ся верби, що кидали широку тїнь. Тут все заносило фабричними відпадками й оцтовим квасом, котрого уживано при варобі перкалів. Фабрики — три перкалеви а одна гарбарська — були не в самім селї, а на краю й здалека. Се були невеличкі фабрики і у всїх робило не більше як около чотириста робітників. Від гарбарськоі фабрики вода в ріцї часто смерділа; відпадки заражали луки, селянська худоба хорувала на сибірську заразу, і було наказано замкнути фабрику. Її уважали замкненою, але вона йшла потайки за відомостю станового пристава й повітового лікаря, котрим властитель платив по десять рублів на місяць. В цілім селї було тільки два порядні доми, муровані, бляхою криті; в однім з них була волость, в другім, поверховім, якраз напроти церкви, жив Цибукін, Григорій Петров, єпіфанський міщанин.

Григорій мав корінний склепик, але се тільки для позору, а в дїйсности він торгував горівкою, худобою, шкірами, збіжем, свиньми, торгував чим трафилось, і коли наприклад за границю потреба було сорок до дамських капелюхів, він заробляв на парі по трийцять копійок; він скуповував лїси на зруб, давав гроші на лихву, взагалї старий був оборотний чоловік.

Він мав двох синів. Старший, Анїсім, служив в тайній поліції, і рідко бував дома. Молодший, Стефан, взяв ся до торгу й помагав батькови, але справдїшної помочи від нього не вимагали, бо він був слабого здоровля і глухий; жінка його Аксінія, гарна, показна, що в сьвята ходила в капелюсї й з парасолькою, вставала вчасно, пізно йшла спати і цілий день бігала, підіпявши спідницї й дзвонячи ключами, то до шпіхлїра, то до півницї, то до крамницї і старий Цибукін дивив ся на неї весело, очи його горіли й рівночасно він жалував, що не старший син з нею жонатий а молодший, глухий, котрий, видно, не богато розуміє ся на жіночій красї.

Старий мав все наклін до родинного житя, і він любив свою сімю найбільше в сьвітї, особливо старшого сина — агента і невістку. Аксінія, ледви тільки вийшла за глухого, вже показала незвичайне розуміне інтересу і вона знала, кому можна дати на борг, кому не можна, ключі тримала при собі, не повіряючи їх навіть свому чоловікови, стукала галками рахуючи*), заглядала коням в зуби, наче хлоп, і все сьміяла ся, або покрикувала, і що тільки вона робила чи говорила, старий все розчулював й муркотів:

— Ой — так невісточка! ой красуня, матуся... Він був вдовець, але в рік по весілю сина не витерпів і сам оженив ся. Йому найшли на трийцять верств від Уклєєва дівчину Варвару Николаївну з доброї родини, вже немолоду, але гарну, показну. Скоро тільки вона спровадилась до кімнатки на поверсї, в цілім домі стало ясно, наче у всї вікна вставили нові шиби. Ночами сьвітились лямпки перед образами, столи були попакривані білими, як сніг, обрусами, на вікнах і в городци показали ся квітки з червоними очками і обідаючи не їли вже з одної миски, а перед кождим ставлено тарілки. Варвара Николаївна усьміхала ся приємно й ласкаво і здавало ся, що все в хатї усьміхає ся. І на подвірє, чого перше ніколи не було, почали заходити жебраки, богомільцї, прочани; під вікнами стало чути співучі голоси уклєївських бабів і несьмілий кашель слабих, спитих хлопців, відалених з фабрики за пиянство. Варвара помагала грішми, хлїбом, старою одежею, а опісля оббувши ся, почала виносити потайки і з крамницї. Раз глухий бачив, як вона винесла дві півчвертки чаю, і се його занепокоїло.

— Тут мама взяла дві півчвертки чаю, — повідомив він опісля батька. — Куди се записати?

Старий не відповів нічого, тільки постояв, подумав, рухаючо бровами, і пійшов на гору до жінки.

— Варварушко, як що тобі, матусю, — сказав він ласкаво: — буде чого потрібно з крамницї, то бери. Бери собі на здоровлє, не сумнівай ся.

І на другий день глухий, перебігаючи через подвірє, крикнув їй:

— Ви, мамо, як що потрібно, — беріть!

В тім, що вона давала милостиню, було щось нове, щось веселе й легке, як в лямпках і червоних квітках. Коли на пущенє або на празник, який сьвятковано три днї, продавали хлопам стухле мясо, з таким тяжким запахом, що трудно було стояти коло бочки і брали від пяних в застав коси, шапки, жінчині хустки, коли валялись в болотї фабричні робітники задурманені злою горівкою, і здавалось що гріх, як густа мрака висів в повітрю, тодї ставало якось лекше на гадку, що там в хатї є тиха, схлюдна жінка, що не мішає ся анї до мяса, анї до горівки; її милостиня в тї тяжкі мрачні днї, мала таке значінє, як кляпа безпечности в машинї.

Днї в домі Цибукіна сходили на клопотах. Ще сонце не зійшло, а Аксінія вже порскала умиваючись в сїнях, самовар в кухни кипів і гудів, віщуюче щось недобре. — Старий Григорій Петров, одягнений в довгий, чорний сурдут і перкалеві споднї, в високих, блискучих чоботах, такий чистенький, маленький, походжував по кімнатах і стукав обцасиками, як свекор-батенько в певній піснї. Відчіняли крамницю. Коли розвиднїлось, перед ґанок заїзджав візок і старий живо сїдав на нього, затискаючи по самі уха свій великий кашкет, і дивлячись на нього, ніхто не сказав би, що йому вже 56 лїт. Його пращала жінка й невістка, і тодї, коли на нїм був гарний чистий сурдут і до візка був запряжений величезний вороний кінь, що коштував триста рублів, старий не любив, аби до нього приступали мужики зі своїми просьбами й скаргами; він ненавидів мужиків і бридив ся ними, і коли бачив, що який мужик чекає коло воріт, то кричав з гнївом:

— Ти чого там стоїш? Йди далї!

Або, коли се був жебрак, кричав:

— Біг дасть!

Він їхав за інтересами; жінка його, одягнена темно в чорнім фартуху, спрятувала в кімнатах або помагала в кухни. Аксінія торгувала в крамници, і на подвірю було чути, як бренькали фляшки й гроші, як вона сьміяла ся або кричала, і як сердились її крамничні гостї, котрих вона кривдила; і рівночаєно було знати, що там в крамници потайний торг горівкою вже йде. Глухий сидів також в крамници, або, вложивши руки до кишенї, ходив без шапки по улици й споглядав з розсїяньєм то на хати, то в гору на небо. Шість разів на день пили в сїм домі чай; чотири рази сїдали за стіл їсти. Вечером рахували вторговані гроші й записували, опісля твердо спали.

Всї три фабрики перкалів в Уклєєві й помешканя фабрикантів Хриміних Старших, Хриміних Молодших і Костюкова були получені телефоном. Провели телефон і до волостної управи, але там він скоро перестав фунґувати, бо в нїм замножились блощицї й шваби. Волостний старшина був слабо письменний і в урядових паперах писав кожде слово великою буквою, але коли зіпсував ся телефон, то він сказав:

— Так, тепер нам без телефона буде невигідно.

Хриміни Старші безнастанно позивали ся з Молодшими, деколи й Молодші сварились межи собою й починали позивати ся, і тодї їх фабрика не йшла місяць, два, поки вони не помирились і се було розривкою для мешканців Уклєєва, тому, що з причини кождої сварки було богато говореня й сплетень. В сьвята Костюков і Хриміни Молодші уряджували прогульки по Уклєєві, їздили по селї й душили телят. Аксінія, шелестячи крохмальними спідницями, проходжувалась прибрана по вулици, коло своєї крамницї. Молодші хапали її й забирали нїби то на силу з собою. Тодї виїзджав старий Цибукін, аби показати свого нового коня й брав з собою Варвару.

Вечером після їзди, коли лягали спати, на подвірю у Молодших грали на дорогій гармонії і коли сьвітив місяць, то звуки сї будили в души трівогу й радість, і Уклєєво вже не здавало ся ямою.

(Дальше буде).

*) В Росії рахують на т. зв. счотах—насилянах на дроти галках.